

DE

METHODO ENDERMATICA.

*Wydawnictwo Towarz. Lekarski
gub. Lubelskiej*

246/8

DE

METHODO

ENDERMATICA

COMMENTATIO INAUGURALIS

QUAM

CONSENSU ET AUCTORITATE

INCLYTI ORDINIS MEDICORUM

IN

ANTIQUISSIMA AC CELEBERRIMA STUDIORUM

UNIVERSITATE JAGELLONICA

AD SUMMOS

IN MEDICINA HONORES OBTINENDOS

lecznictwa dermatome -
SCRIPSIT

Jos. Adr. Katarzyński.

T. L. L.
K.
1904 | 05

*Dziki
clawie*

15306

CRACOVIAE.

TYPIS STANISLAI GIESZKOWSKI.

1853.

*biblioteka Towarz. Lekarski
gnb. Lubelskiej*

5340

Za pozwoleniem Cenzury Rządowej.

*Wydawnictwo
Księgarnia
Książki*

MA

VIRO

ILLUSTRISSIMO DOCTISSIMO GENEROSISSIMO

Josepho Mathiae

BRODOWICZ

Medicinae Doctori

OPHTALMIATRICES MAGISTRO

DECANO ORD. MED.

OPTIME EMERITO

PATHOLOGIAE AC THERAPIAE SPECIALIS PROF. PUB. ORD.

ITEM

INSTITUTI CLINICI MEDICI

IN

UNIVERSITATE JAGELLONICA

DIRECTORI

SOCIETATIS LITERARIAE CRACOVIENSIS

SODALI

EUSEMUM UNIVERSITATIS

CONSERVATORIS

Celsissimi Principis de Metternich

V. O.

MAGISTRO SUO OPTIMO DILECTISSIMO

AD CINERES USQUE COLLENDO

IN TESSERAM SUMMAE VENERATIONIS

HAS PRIMITIAS LABORIS ACADEMICI

SAGRAS ESSE DESIDERAT

DEVINCTISSIMUS

AUCTOR.

ms. 26-1952

QUAEDAM DE CUTIS ABSORPTIONE.

..... Si quid novisti rectius istis
Candidus imperti, si non his utere necum.
HORAT. *Epist.* I. 6. 67.

Absorptionem cutaneam extra omne dubium positam esse debere, eamque pariter in cutis, superficie aeque ac in tunicis mucosis tubum intestinale investientibus absolvi, nec pro momento haesitabit, qui non modo nexum intimum quem systema cutaneum cum aliis fovet organis, verum etiam effectus post externam remediorum applicationem in lucem prodeuntes, respexerit. Plura enim remedia cuti integrae imposita, si blanda sunt, lentius quidem, sin irritantibus et epidermidem destruentibus pollent viribus, citius vim suam exercent et effectum non modo in plaga illa proxime adfecta, verum etiam in toto organismo producent; qui eo evidenter, si remota epidermide corio ipso traduntur, facillime enim tunc temporis a vasis capillaribus excipiuntur atque in massam sanguinis ducuntur. Haud alio modo fieri solet, si in tubum intestinale ingeruntur. Quae adsimilationi apta sunt medicamenta statim a vasis lymphaticis excipiuntur, absorbenturque, quae vero huic functioni

obstant, eodem modo ac in cute ipsa sanguini immiscetur sed eo facilius celeriusque, quo tenuius est epidermide epithelium, quoque majori copia vasa capillaria adsunt. Eximiae balnearum virtutes et quae e mera aqua consistunt et quae nutrientia continent principia vel mineralia, dein mercurialium remediorum externe adplicatorum effectus, illis interne porrectis haud absimiles, materies tingentes aut odoriferae, balneis additae; uti rheum, rubia tinctorum, oleum therebinthinac aliaque partim in urina vel sudore, partim in aliis humoribus secretis reperta ⁽¹⁾ id evidentissime evincunt; quum haec externae cutis superficiei applicata eosdem producant effectus ac si interne essent ingesta. Perscrutando autem sedem proximam et organon in integumentis communibus, absorptioni praefectum, sponte liquet, eam non nisi in corio proprie sic dicto numerosissimis vasis absorptioni dicatis praedito, epidermidi immediate subjecto, peragi posse; epidermis enim ipsa utpote vasis omnibus destituta plane expers est hujus functionis, effectus vero absorptionis, qui post adplicationem medicamentorum epidermide illaesa observantur, modo illius permeabilitati (porositati) adscribendi sunt. Epidermidem vero permeabilem esse demonstrant exhalatio santoriana et sudores quibus adeo frequenter cutis obnoxia est. Res haec clarior adhuc evadet, ubi de diversis modis externae adplicationis remediorum, agetur. Enim vero diu jam antiquissimi medici quum externo medicaminum usu morbis mederentur, effectuum illis interne porrectis haud absimilium, non inscii fuerunt. Sic Berengarius de Carpi, primus fuit qui post externum hydrargyri usum specificos effectus se vidisse affirmat. Amatus Lusitanus et Schirvenus ex usu arsenici

(1) Toxicologie von Buchner Nürnberg 1827 p. 357 et seq.

externo gravia enasci symptomata conspexerunt (2). Hippocrates et Galenus post pediluvia e decocto radicum hellebori nigri parata, diarrhocam exoriri (3) alii vero ex radicibus Hellebori albi abdomini impositis vomitum apparuisse, referunt (4). Denique rad. Jalappae, aloe, scammonium et alia drastica unguenti forma epigastrio admota, alvum movere, a compluribus medicis, observata sunt. Inter acria scilla aeque ac digitalis purpurea externe adplicata diuresin largam provocasse, inter alios Auberus (5) et Brera (6) contendunt. Cataplasmata ex anthelminticis parata epigastrioque imposita ad vermes expellendos plurimum valere Frankius, Boyus, Weikardus, hujus sunt opinionis. Haud praetermittenda est quoque methodus a Cyrillo aliisque medicis syphilidis universalis, solo mercurialium externo usu mendum commendata; siquidem eventus hujus methodi etiamnum laetissimi observari solent. Cortex chinae variis formis adhibitus eximios largitus est fructus quos nobis Hufelandus (7) recenset, qui sacculo cortice chinae impleto et cardiae infantum imposito febrem intermittentem sanata observavit. Chrestienus (8) tincturam chinae et extractum resinosum contra febres intermittentes varias, successu optimo in usum vocavit. Weikardus (9) denique cataplasmate e cortice chinae, Hba absynthii atque salviae cum vino

- (1) *Elementa physiologiae auctore A. v. Haller J. V. pag. 35.*
- (2) *Westrumb Archiv für anatomie und physiologie von Meckel 1827 p. 486.*
- (3) *Haller l. s. c. p. 37.*
- (4) *Memoire de la société d'emulation 1797.*
- (5) *Anatropisologie von V. A. Brera übers. von J. Eyerel Wien 1800 1. Theil p. 164.*
- (6) *Hufeland über einige Kinderkrankheiten Leipzig 1792.*
- (7) *Über die iatroleptische methode aus dem Franz. übers. 1815.*
- (8) *Vermischte medicinische Schriften 4 stück 1782 p. 125 et seq.*

confecto, lumbricos fugasse contendit, et nuperrime Michaelis (19) qui cutem pectoris abdominisque leviter antea perfrictam chinino muriatico adpersit, dein plaga illa emplastro Gummoso oblecta febrem intermittentem quoque soepius apud infantes hac methodo profligavit — Plures itaque medici, recentiori aevo et praecipuae Galli his experimentis ducti, judicarunt, cutem princeps organon esse ad recipienda medicamina diversa in forma, ut morbi debellentur; neque defuit eventus salutaris. Quare non modo hanc mendi rationem verum etiam novam methodum endermaticam (*methode endermique ou sousepidermique ou emplastrodermique*) ab illis nuncupatam promulgarunt, quae in eo consistit, ut epidermis qualicumque modo detrabatur et tali pacto, cute resorptioni magis idonea reddita, medicamina corio ipso adplicantur.

(19) Nonnulla de methodo Endermatica auctore Magnusson p. 15.

PARS I.

Generalia de Methodo Endermatica

HISTORIA.

Methodi Endermaticae initium medico Gallico Ballyo debetur, qui primus cutem epidermide orbatam Anno 1802 recipiendis medicamentis aptiorem reddere studuit ⁽¹¹⁾. Quippe qui dum in Hispaniola versaretur, calomelam contra febrem flavam in cutis loca artis ope excoriata, applicabat. Serius vero experimenta haec per plures annos oblivioni tradita videbantur, donec alii medici Galli quoque periculis commoti egregiis ab Orfila ⁽¹²⁾ et Magendio ⁽¹³⁾ in animalibus institutis, remedia optimo cum effectu in cutis loca excoriata aut incisa, inserentibus, hunc adplicationis modum ab animalibus ad homines transtulerunt variisque morbis universalibus medebantur. Postea A. Lembertus et Lesiorius medici Parisienses hanc methodum Anno 1824, typis promulgarunt et inventionem hanc sibi vindicare conantur ⁽¹⁴⁾.

⁽¹¹⁾ Revue medicale 1827 Avril, v. Encyclop. Wörterbuch d. m. Wiss. Berlin 1854 1 Julii p. 122.

⁽¹²⁾ Allgemeine Toxicologie oder Giftkunde nach dem Französischen d. M. P. Orfila mit Zusätzen und Anmerkungen begleitet von Hermbstädt 4 Bd. Berlin 1818.

⁽¹³⁾ Vorschriften zur Bereit- und Anwend. einiger neuen Arzneymit. übers. von Kunze Leipzig 1824.

⁽¹⁴⁾ Archives generales de medecine Maj 1824 - nous nous sommes decidés ajuut, a nous en assurer la propriété.

Illi enim ambo multiplicibus et reiteratis experimentis, Lember-
bertus videlicet in Nosocomiis deerepitorum et misericordiae
(*de la vieillesse et de la pitié*) duce Ballyo, Lesiorius
vero in Nosocomio regio, item in Nosocomio quod a Cochino
nomen fert nec non in eo quod Bicêtre dicitur, (*maison
Royale de Santé et Bicêtre*) institutis, methodum ender-
maticam excoluere et in usum vulgarem, introducere. Ab
his etenim nevralgia capitis, catarrhi chronici, dolores ple-
uritici, tetanus et trismus applicato morphio acetico, pa-
ralyses strychnino, sanabantur. Plura ejusmodi experimenta
circa moschum, asam faetidam camphoram in nevrosibus:
tartarum stibiatum in erysipelate faciei, exanthematibus
suppressis; belladonam, digitalem purpuream in dyspnoea,
calomelam in syphilide, scillam in hydrope, aliaque in di-
versis morbis Anno 1826 instituta (15). Eodem tempore
multi medici methodum hanc utilissimam evadere posse cen-
sentes, magis eam perscrutare conabantur praecipue vero
Adelonus, Bertinus, Dumerilius qui ab Academia Parisiensi
ad illam inquirendam erant electi, aeque ac Andralus Se-
nior, Genavius de Massy, Doubleus, Chomelius et Segalas (16).
Anno insequenti iterum Ballyus (17) priora sua experimenta
recentioribus et diligentioribus locupletata divulgavit, nec
longo tempore post Martinus (18) alia cum sulphate chinii
instituta. Serius denique aliarum gentium medici uti Ger-
mani Wescheus (19) et Lehmannus, Angli, alijque Gallos
seculi sunt.

(15) *Essai sur la methode Endermique Lambert 1826.*

(16) *Bulletin de sciences medicales 1826.*

(17) *Revue medicale Avril 1827 v. Hecker's litterär. Annalen
Nbr. 1827.*

(18) *Eodem loco — Septembre 1827.*

(19) *Diss inaug. de chinii externo usu auctore Lehmannu Bero-
lini 1828.*

De epidermide amovenda.

Epidermis sine dubio vasis atque nervis destituta, magnum est absorptionis impedimentum, quippe quae tanquam alienum corpus inter medicamentum et vasa absorbentia intercedit. Neque dubitari potest, quin epidermide ablata, priusquam medicamenta adhibeamus, ea multo facilius celeriusque recipi possint. Experientia enim docet quodlibet fere medicamentum digestionem haud indigens hac ratione esse efficacissimum. Primum itaque est ut melius remedii absorptio promoveatur effectusque citiores sequerentur, epidermidem auferre, dein remedia exhibere. Hunc in finem a diversis diversae proponuntur methodi. Lembertus vesicatoria commendat quae et Lesorius ⁽²⁰⁾ nisi aegri erythismus vel indoles morbi in obstaculo sit, haud rejicit, sin aliter, eorum loco vel pannum sericum vesicantem vel corlicem laudat Mezerei, remedia lentius quidem agentia sed leniores excitantia dolores. Lembertus ad dolorem vesicantibus subsequentem mitigandum feliciter ex consilio Rayei cataplasmate vesicans obtegente usus est; quo fit ut epidermis nulla ingrata perceptione producta in bullam insurgat. Urgente subita medicamentorum adplicationis necessitate Lesorius usum aquae fervidae proponit, cui gossypium acido sulphurico leviter imbutum dein epidermi impositum, aequae ac acidum aceticum concentratum, similem effectum producere posse affirmat. In defectu omnium illorum, incisionem parvam cultri ope ad corium penetrantem suadet. A. Troussavius ⁽²¹⁾ liquorem ammonii caustici commendat, quo, hoc modo utitur. Inprimis lintecolum idoneae magnitudinis cuti impositum liquore illo pluma excepto madefacit. Post duo-

⁽²⁰⁾ Archives generales Juin 1826.

⁽²¹⁾ Journal universel et hebdomad. Juillet 1851.

decem sexagesimas, cutis, quae linteo tunc removendo oblecta fuit, rubra rugosaque apparet, si autem brevi post vel digito vel potius panno aspero perfricatur mox epidermis in bullam elevatur. Tali quoque modo si acidum aceticum acerrimum adhibetur vix decem sexagesimis post applicationem praeterlapsis bullas produci refert Meurerus. Troussavius et Bonnetus singulare unguentum ammoniacale invenere, quod omnibus aliis praeferrunt; cito videlicet illud agere ajunt, leves tantum proritare dolores, nec internis organis nocere, dum cantharidum praeparata vias uropoëticas soepe noxio modo adficiant. Conficitur ex aequalibus liquoris ammonii caustici et axungiae porcinæ partibus, cum quinta sebi parte, cujus tamen quantitas pro vario anni temporis calore, augeri vel diminui potest. Hoc modo compositionem illam praeparare jubent auctores (*).

Unguento hoc spatulae ope cuti applicito, aegri in hac parte frigus sentiunt, quod quo valentius est unguentum eo gravius percipitur, hoc brevi calor excipit et nonnullis sexagesimis post eadem pars punctiones habet, rarius dolet. Decem, duodecem vel quindecem sexagesimis elapsis, levis in loco unguento illinito apparet rubor, quo facto illud mox removendum est, epidermis vero tum in bullam vel plures et parvas vesiculas extollitur, quae leviter frictae in unam majorem confluunt: Usum hujusce methodi et A. L. Richterius laudat. Hoffmannus particulam spongiae acido

(*) Seho primum calore liquefacto admiscetur axungia ut simul cum eo confundatur, quo facto sola refrigeratur massa ad consistentiam semifluidam et in vas vitreum bene postea obturatum transfertur, tum liquor ammoniacalis affunditur et vase vitreo probe clauso contentitur eoque donec liquor a pinguedine haud secedit, mox existit unguentum subfluidum.

acerrimo madefactam cuti apprimit et dein crustam formatam forcipis ope removet. Non desunt permultae aliae ad epidermidem amovendam viae ab Antonio Carlistio ⁽²²⁾, Mansfeldo ⁽²³⁾ aliisque propositae. Horum prior singulari utitur instrumento. Consistit hoc orbiculo metallico, manubrio praedito sex pollices longo, ejus posterior pars e ligno confecta est, anterior vero metallica parum incurvata centro orbiculi affixa est adeo ut manubrium cum hocce angulum efficiat rectum. Orbiculus ille in aquam ferventem demersus per quinque tenetur sexagesimas dein parti excoriandae, quae, panno sericeo aqua calida madefacto, interea est oblecta, per 3 vel 4 minimas horae partes firmiter apprimitur, quo fit, ut epidermis in bullam exurgat. Alter vesicas minime necessarias esse contendit, sed solam irritationem cutis, quare sinapismum magnitudinis idoneae parti adhibet et quando dolores vehementiores irritationem sat gravem indicant, pultem sinapinam removet, cutique rubefactae medicamen salivae immixtum digiti ope infricat, paullo minori dosi, quam quae endermatico convenit usui, nihilominus insignes consequutos vidit effectus. Hunc modum aliis quam faciliorem et minus dolorificum, nec vestigia diu relinquentem longe praefert auctor.

Perpensis omnibus his methodis ad epidermidem amovendam propositis, elucet haud omnes commodas esse, quum ope nonnullarum citissime quidem cutis eroditur, facile tamen propter vehementiam suam inflammationem cutis malignam, dolores acerbos, aliaeque inferunt incommoda, absorptionem impediencia; aliae autem, instrumenta et apparatus desiderant, quae haud ubivis praesto esse possunt et

⁽²²⁾ Philosophical Magazin and Journal Octobre 1826.

⁽²³⁾ Gemeinsame deutsche Zeitschrift für Geburtskunde 2 B. 1826.

unicuique casui accomodari, ubi emplastrum vesicantia aliquae id genus, corpus minus laedunt, facilius haberi possunt et eodem praestant effectus.

*De loco ad epidermidem amovendam seligendo
ejus magnitudine et numero.*

Locum ad epidermidem detrahendam illum esse aptissimum censemus, ubi cutis tenera vasis atque nervis abundans, largius halitum suum emittit atque facile cuticula orbari potest. Quare maxime femina, interior brachiorum pars, scrobiculus cordis, aliis locis praeferenda. Attamen quanquam saepe numero feliciter morbus ablatu esset, vesicatorio cuicunque loco brachio vel eruri applicato; multum quoque ad morbi sedem organorum adfectionis qualitatem respicere oportet. Sic Raciborski jure illud regioni epigastricae vel spinae dorsi, injciendum esse monet, cum generalis sit regula, sedi morbi principalis quam proxime id fieri possit adplicari debere. Quo fit, ut etiam derivationis vires agat. Ejusdem sunt opinionis Lemberus, Ballyus, Gerhardus, et alii qui, remedia hunc in modum adhibita, valentiores celerioresque effectus praestitisse, contendunt, et eo melius agere, quo propius centro systematis nervosi vel organo adfecto admoventur. Ballyus enim e $\frac{1}{16}$ grani parte morphii acetici ad caput admoti narcoseos symptomata vidit. Lemberus belladonam membris inferioribus applicitam, nullas cerebri adfectiones provocare animadvertit, gravissimas vero si caput pro adplicationis loco fuit electum. Idem quoque spasmos post strychnii usum eo vehementiores observavit, quo propius partibus resolutis adhibebatur. Si igitur localis est morbus topicique exoptantur remedii effectus, loco adfecto imponendum est medicamen, sin vero universalis, loci organis vi-

cini in quae imprimis agat, seligantur necesse est: sic belladonna oculis, morphiū capiti, strychnium spinæ dorsi, medicamenta alvum ducentia abdomini, diuretica lumbis optime applicantur.

Magnitudo et numerus harum erosionum maxime e remedium efficacia et morbi extensione pendere videtur. — Soepissime una sufficit, quæ haud major esse debet, quam quæ possit excipere medicamen, quo vero gradu hujus auctur dosis, eo magis illa est amplificanda Hoffmannus et Ballyus contendunt medicamentum multis sed simul parvis plagis applicatum uni majorique plagæ imposito, præferendum esse; metuentes ne ex majori vesicatorio exoriatur inflammatio et exulceratio absorptioni noxiæ. Plures erosiones parvæ ad illos etiam casus restringi possunt, ubi morbus non ex uno fonte scaturit varioque modo extenditur.

De medicamentorum adplicatione.

Cum remedium efficacia et natura longe inter se discrepat, atque cum cutis, pro varietate loci irritabilitatis et sensibilitatis, variam habeat facultatem percipiendi, facile itaque patet haud unam eandemque esse adplicandi rationem; multum enim hic dependet utrum medicamen adhibendum liquescat nec ne? an jam minor ejus moles conspicuos præstet effectus? Sine illa enim virtute, non bene contingit absorptio, eoque ipso adsimilationem recusat, effectuique subsequendo maxime obstat. Hacce vero virtute, destituto medicamento, fieri non potest, quin magna ejus massa corio inspersa, sola mechanica actione inflammationem exulcerationem aliaque mala importet. Omnia itaque medicamina irritantia, quæ magna copia ad effectum progignendum atque vasta cutis erosionem, indigent, huic me-

thodo minime idonea sunt; sed ea praecipue adhibenda, quorum dosis minima, magnam recondit vim, quae facile absorbentur, quibusque minimo contactu cum periphericis nervis opus est. Huic medentis consilio, respondent potissimum materies plantarum alcaloideae, antimonialia, diuretica valentiora, scilla, Digitalis purpurea, inter drastica jalappa, Extr. colocynthid. Gummi cambogiae, Scammonium aloë; inter narcotica morphium ejusque sales. Extr. Belladonae Strychnium. — Non modo vero ab hisce conditionibus dependet hujus methodi efficacia sed etiam a forma et modo quibus medicamina applicantur, a deligatione, ulteriorique partis erosae curatione, quae nunc diligentius exhibere nobis liceat.

Forma.

Inter omnes formas hoc consilio seligendas, pulveris forma maxime congrua esse videtur, cum non modo facilius et citius quantitas remedii definiri potest, verum etiam ejus efficaciam omnium praestantissimam, experientia comprobavit, quamobrem strychnium, morphium ejusque salia, calomelas, flores Zinci, Digitalis huic formae optime conveniunt. Si grano minor dosis adhibenda est, tum pulverem radicem althaeae gummi mimosae vel sachari albi adjicere suadent auctores; aliis, vero medicaminum tam parva dosi adhibendorum, solutio melior visa, quum addito pulvere gummoso, vel amylo, facili modo cum sero exsudato quasi crustam forment, absorptioni momentaneae, repetitaeque applicationi impedituram. Nihilominus monendum est medicamina in solutione non convenire, facile enim fines loci erosi transgrediuntur vel a linteis deligatoriis absorbentur, nec locis declivibus applicari possunt. Pulveres qui maxi-

mam partem resinas constant, quibus paullum gummi additum est in spiritu vini prius maceratos, et dein linteo cerato simplici illito inspersos applicare suadet A. L. Richter. Gummosa vero uti alœ gummicambogiae pulveris formam gerentia, bene adhibentur sine praevia solutione. Remedia irritantia uti pulvis et extractum scillae, chinium sulphuricum et muriaticum, aliaque, cum aliqua parte axungiae vel gelatinae commiscere praestat. Quod ne cum salibus chinii fiat repugnat A. L. Richter; effectus salis difficulter solubilis non modo hac involutione debilitari, sed acidum a basi discedens, caustici instar locum excoeriatum afficere contendens, dum chinium sero exsudante commixtum, siccam formet crustam; quare locis majori extensione denudatis quantum salis adhibere constituit, pulveris forma sensim inspergit.

Dosis.

Propter variam virtutem quae remediis inest, sponte liquet, haec non semper eadem dosi adhiberi posse, sed pro singulari eorum vi, forma, pro sexus, aetatis, temperamentis, constitutionis et morbi indolis diversitate, illam augeri vel diminui. Inter plures constat a dupla vel tripla dosi, quam quae ingeritur incipiendum esse, quod tamen vix ad narcotica accommodari valet, imprimis autem ad morphium et strychnium, cum quibus quam cautissime incedendum, nec unquam eorum dosis augenda, antequam secundarii prioris applicationis in lucem prodierint effectus. Lemberthus refert in quodam aegrotto morphii vel salium ejus majori dosi et breviori tempore repetitum usum tantopere exacuisse sensum, ut minima horum particula postea, gravissima excitaret symptomata. Ex his igitur concludere

fas est, haud minoris momenti esse, utrum directe in systema nervosum agat remedium nec ne, utrum ad solubilia pertineat, majori tunc excellens virtute, sive secus? Quae minori pollent virtute medicamina, uti chinium, sulphur stibiatum rubrum et similia, eorum dosis quater vel sexies eam quae interne adhiberi solet, superare potest. Quod ad applicationis iterationem attinet, haec, non modo a morbi indole, verum etiam quid medicamen effecerit, qualemque effectus gradum attigerit, multum dependet. Narcotica vel quotidie imprimis vespere, vel bis per diem mane et vespere; chinium et similia medicamina in typi intermittentis morbis usitata vel semel tantum majori dosi inter appretiam vel quoque pluries hoc tempore, minoribus portionibus et postea morbo sedato per aliquot dies mane et vespere ne morbus recidat, applicantur. Purgantia si post tres vel quatuor horas praestiterint effectus, intra quod tempus agere solent, denuo applicari debent. Idem valet de reliquis medicaminibus hac via porrigendis.

De applicationis modo et deligatione.

Epidermis in bullam elevata forfice reseccanda amovendaque est simul cum sero exsudato. Lembertus quidem foramine tantum in vesicula facto relictaque epidermide medicamenta invehit, corio videlicet cum aëre hoc modo haud congregiente vasisque resorbentibus haud constrictis, resorptionem melius succedere contendit. Haec tamen ratio ab omnibus fere auctoribus merito repudiata est, quum ut Hoffmannus ⁽²¹⁾ affert, aër eadem ratione foramine facto intret ac si epidermis tota amoveatur, seroque secretione

(21) Hufeland und Osann J. d. H. Berlin B. 69.

nova accumulato effluente, resorptio valde impediatur; cum denique ut facillime intelligitur, medicamentum vix in tota superficie denudata, dispesci possit, et nonnunquam hac ratione omnino non cum cute ipsa in contactum veniat, quoniam secundum observationes institutas cutis epidermide jam liberata non raro exsudato gelatinoso adeo firme illi superfici ei adhaerente cooperitur, ut tantum forcipis ope, amoveri vix possit. Quare recte plures suasere auctores totam auferendam esse vesicam forcipis ope et serum sola spongia vel linteo molliori detergendum. Midlemorus⁽²⁵⁾ medicus anglus partem lintei mollis in contactu cum corio, seri absorbendi causa, per aliquod tempus relinquendam esse suadet. A. L. Richter non prius medicamina adhibet antequam excoxiatio unguenti sabinæ ope in suppurationem transierit; utrum hic modus congruus sit nec ne, hoc singulis medicis dijudicatu relinquimus.

Illis itaque praemissis, remedia pro varia quam gerunt forma vario quoque modo corio denudato apponuntur. Sic pulvis subtilissimus, spatulae ope vel chartae alicui inclusus levi manu, concutiendo, inspergitur, quod, cum in locis declivibus minus aptum sit, pauxillum aquae Troussavii et Bonnetus pulveri addunt, pastam inde qua obducatur corium, formantes; quae ratio eo quoque commendatur, quod absorptionem adjuvat. Cujus rei ut certiores redderentur haec instituerunt experimenta; cum enim morphium hydrochloricum aequali dosi in pulveris forma et pastae, aegrotis variis, porrectum fuisset, illius quartam massae partem residuam, hujus vero totam absorptam, reperierunt. Pulveres magis irritantes, uti squilla et alia cum axungia miscendi vel secundum Recamierum et Troussavium inter linteam

⁽²⁵⁾ Allgemeines Repert. von Behrend Febr. 1852.

vel pannum bombycinum tenuissimum positas, corio applicandi; quo effectus fortiores minuuntur et modo sensim, cum linteum a sero exsudato madefiat, sequantur. Liquida medicamina guttatim in superficiem denudatam vel linteo carpto imbuta apponenda vel denique lotionum instar adhibenda sunt. Ad adplicanda remedia aëriiformia secundum Lembertum, opus est vase, duobus tubulis munito, quorum unus aërem adferat vasi alter vero aërem medicatum dimittat.

Deligatio Medicamentis adplicatis, pars illa emplastro adhaesivo simplici obtegatur necesse est. Hoffmannus charta cerata medicamentum obtegere, hanc vero emplastro anglicano et spleniolo superimposito fasciae ope firmare commendat. Troussavius et Bonnetus partem nudam charta bibula humectata cooperiunt, quae cum sicca reddita est adeo inhaerebat, ut nec emplastris nec fasciis opus esset; sub detractone tamen ejus, dolores acerbi oriuntur. Quod cum secundae adplicationi, nocere possit, parti nudatae chartam ceratam imponunt, et dein charta bibula humectata vel emplastro anglicano supra posita, deligant. Quavis in nova medicamenti adplicatione, pus membranaeque spuriae formatae, diligenter forcipis ope amovendae sunt. Cutis vesicatorio ita nudata per aliquod dies usque ad hebdomadem ad medicamentorum adplicationem apta est, nisi medicamentis natura graviores produxerit effectus. Lembertus affirmat, extractum squillae, strychnium per longius temporis spatium uni eidemque loco cum eodem effectu applicari posse, idemque de chinino, morphio, extr: hyoseyami et kermete minerali. Calomela vero et plumbum aceticum mox adplicationis locum inutilem reddunt, quia sub his, plagam cito exsiccare Hoffmannus reperit. Si forte locus ille jam nimis siccus est, epidermideque iterum formata obtegitur, alio in

loco vesicatorium adplicandum. — Eidem enim loco impositum epidermidem quidem solvit, attamen cum haec valde tenuis sit, serique secretio minori copia adpareat, difficillime nec sine doloribus magnis amoveri potest. Suppuratione etiam exorta extemplo novus applicationis locus seligatur necesse est, illa enim quamvis minori in gradu superstite, medicamentum nullos fere effectus prodere Bonnetus et Troussavius afferunt.

*De effectibus medicaminum quae endermatice
adhibentur.*

Medicamina hac medendi ratione adhibita mox effectus praestant, eosque duplici sub respectu, altero locali seu primitivo altero universali. Ille mox subsecutus ex physica medicaminum indole et copia varia variat, modo enim in pruritu vel ardore modo in doloribus gravibus non raro vix ferendis, atque rubore locali et ad vicinia sese extendente, consistit; hic autem secundarius videlicet, decem horae minutis vel hora una vel duobus tribus haud raro ab administratione elapsis, in lucem prodit. Aegri enim ustionis caloris vel doloris lancinantis sensu se corripere dicunt, qui affirmante auctore A. L. Richtero imprimis, si narcotica remedia adplicata fuerint, radiatim quodammodo a loco denudato per nervos ibidem haerentes sese extendit, atque universalis corporis temperaturae incrementum, producit. Effectus medicaminum secundarii haud prorsus eodem modo, quam quae per os ingeruntur, produci videntur, sed temporis et agendi ratione differre, plurimi medici et praecipue Lemberus, Troussavius et Bonnetus contendunt. Hi enim permultis experientiis edocti, virtutes medicaminum vix corio illatorum fulminis celeritate produci posse, affir-

mant, cum jam duobus minutis post endermaticam adplicationem levaminis signa apparere non raro conspexerint; quae post internum eorum usum aliquot dierum spatio sequi demum solcant; quod, decomponentibus ventriculi viribus et minori absorptioni, adscribunt. Atqui tamen hanc effectuum diversitatem (si tempus respicitur) ab adplicationis modo et loco, aegri sensibilitate atque indole morbi, multum dependere videtur. Haud raro enim citiores vel seriores medicaminum effectus, tam post endermaticam methodum quam post internam eorum ingestionem, pari modo subsequi, visi sunt. Nihil itaque mirum; nonnunquam eos citius fieri posse quam soleant, si tantum momenta vix enumerata spectemus. Si enim topica est adfectio et topice immediateque remediis utimur, cito sine dubio ob nervos mox sollicitatos apparent virtutes, si vero remotiori in loco sit adplicatio, prius adfectionis remedii effectu subsequenter, symptomata, quam levamen aliquod accedere, videmus. Quod ultimo in casu a systemate lymphatico prius excipitur et cerebro mediante demum agat, necesse est. Et frequentior usus haud parum quoque ad citiores vel fortiores effectus producendos contribuit; experientia enim docet, remedia, tertia vel quarta vice adplicata, quanquam minori dosi, majores exserere vires. Teste Ballyo hac medendi ratione effectus remediorum multo sinceriores obtinentur, quam usu interno, quatenus minus cum morbi symptomatibus miscentur.

Plura remedia organis diversis vel systemati aliquo adaptata specificam suam actionem minime mutare videntur. Sic Lembertus kermes minerale excoriacioni pone aurem applicatum, praecipue in bronchia; strychnium regioni partis resolutae adhibitum in ipsam partem agere, sibi persuasit, nihilominus tamen universalis effectus, elapsis aliquot horis

prodiit. Belladonna loco pedis nudato adplicata, eodem auctore, pupillae dilatationem minime vero sensorii perturbationes; quae, remedio capiti proxime admoto, vehementes ingruere dicuntur, produxit. Usus externus narcoticorum in genere, uti strychnii, morphii, belladonnae etc. analogus fuit interno. Vias respicientes, quibus remedia, hac ratione adhibita vires suas exserunt, explicatu difficile est; per sympathiam enim qua hunc in finem nonnulli usi sunt, minime haec phaenomena explicari queunt; directum enim commercium bronchia inter et cutem, quae apophysin mastoideam tegit, inter pedis integumenta ac visus organa, non existit: nec probabile videtur irritationem localem per nervorum surculos, ad cerebrum propagari, idque in varia corporis organa, reagere. Magendius enim nervis transversim dissectis commercioque cum corporis trunco non nisi per arteriam et venam sustentato, venenum intulit artui, quo facto, toxicatio evidens apparuit. Proinde patet substantiarum effectus ex parte ab earum resorptione transituque in vasa pendere.

De noxiis cohibendis.

Cum post medicamina hac ratione in organismum recepta, etsi summa quidem cum circumspectione applicata, haud semper veneficii symptomata medici aufugere potuissent, praecipue, ubi potentissimis usi sunt; quorum dosi parum aucta, jam effectus secundarii et quidem letales haud raro socios sese dederunt; diu itaque medicorum conatus erat, invenire remedia quae contrario effectu producto, gravissima veneficii signa aversari aut mitigare possent. Felicissimo cum eventu Lembertus et Lesorius reperierunt contra strychnium antidotum, quod contrarios effectus, quodam

modo excitans, mox post sui applicationem noxiam vim, cohibere valet. Plura enim hoc scopo in animalibus experimenta instituta, illud, efficacissimum esse ostenderunt, quod nec in homines dein translatum, spem eorum fefellit. In aegro enim paralyti adfecto, strychninum endermatice adhibuerant, illi viri strenui dosi dimidii grani, quam sensim ad duo augebant. Duabus vero horis post ultimam inspersionem tetanicus apparuit insultus violentus. Mox accessiti superficie denudatae, in qua applicitum erat strychninum, ablatae detergentisque, grana duo morphii acetici, applicarunt. Decem vix praeterlapsa sunt minuta et aeger quievit, somnolentiam modo accusans, membraque spasmis laessita in naturalem redierunt statum; post quadrantem horae, omnia symptomata strychnii veneficium indicantia, evanuerunt; ita tamen, ut aeger per aliquot modo horas levi morbosa mobilitate (susceptibilitate nerveuse) laboraret, membraque, quando levem in cubiculo strepitum audiebat aeger, mox motibus spasmodicis, corriperentur. Eundemque effectum morphium praestitisse G. H. Richter in duobus casibus, in foemina videlicet paraplegia atque viro, hemiplegia apoplexiae sequela laborante, viderat.

Uti e morphio contra strychninum, sic quoque ex usu moschi vel camphorae contra narcotismum morphio productum, Lembertus optimos vidisse fructus commemorat A. L. Richter. Ast dolendum artem medicam, contra alia veneficia antidotis specificis, quibus eundem effectum, obtineamus, carere, quare, curae cordique medicis esse debet, remedia in promptu habere, quibus, si haud tolli saltem minui possint, eaque, quo simpliciora, quoque faciliora applicatu, eo plus praestare, videntur. Non de re itaque fore speramus nonnulla de hisce exponere. Mox quando pericu-

losa apparent symptomata, superficies denudata abluatur detergaturque necesse est; talia vero remedia ad abluitionem eligendo, quae medicamina adhibita, solvere haud valeant. His vero praemissis quae absorptionem ulteriorem cohibent, statim adhibenda. Perutiles hoc scopo compressio et cucurbitae siccae sunt. Jam enim Celsus ⁽²⁶⁾ de vulneribus mor-
su productis, disserens, virus e vulneribus quae infligunt canes rabidi vel serpentes, educendum esse praescribit cucurbitarum ope vel si haec desunt, vasculis illis similibus vel suctione oris, quo facto demum, vulnera excidenda esse, praecipit. Recentiori tempore multa quoque praestiterunt. Barryus ⁽²⁷⁾ medicus angulus dum Parisiis versaretur plurima cum cucurbitis contra vulnera venenata instituit experimenta, quibus quoque theoriam de circulatione et absorptione a se propositam, argumentari vellet. Hisce demonstravit, vitam animalium, quibus vulnera inflicta venenisque letiferis imbuta, servari posse, si supra vulnus applicetur per horam cucurbitula et vulnus dein excidatur. Pari quoque modo Adelonus, Laennecius, Orfila celeberrimi viri qui ad hanc rem disquirendam ab academia Parisiensi medicorum regia, electi erant, plurimis institutis experimentis approbarunt, cucurbitulas siccas vulneribus mox ab introductione veneni applicitas noxios effectus retinere, hos vero jam praesentes, omnino sedare ⁽²⁸⁾. Bouillandius non minus quam Barryus ad pericula toxicationis vulnerum tollenda, cucurbitis confidit, quas tamen variis experimentis ductus per compressionem modo, quam nervis et vasis vulnus circumdantibus inferunt, agere putat, quare compres-

⁽²⁶⁾ Celsus de re medica L. V. Cap. 27.

⁽²⁷⁾ Archives générales T. IX. p. 151—238 T. X. p. 129—526.

⁽²⁸⁾ Annuaire medico chirurgical 1827 p. 496.

sionem solam quae et eodem modo agit et longe simplicius est, cucurbitis anteponit ⁽²⁹⁾.

Compressio etsi et simplicius et instituta facilius remedium esse videatur, attamen ligatura, quae per longum tempus applicata et dolores graves noxiamque membro inflammationem inferre possit, cucurbitis aëre orbatis, minime praeferrī debet; quae id commodi quoque praebent, ut, quod rite monuit Jtardus ⁽³⁰⁾ aliquid veneni adhuc in vulnere praesentis simul cum sanguine, exsugant. Kupfero ⁽³¹⁾ saltem contigit, experimentis cum strychnio institutis in fluidis cucurbitarum ope exsuctis, vestigia hujus veneni invenire.

De commodis et incommodis methodi Endermaticae.

Methodus endermatica recte adhibita, aliis non modo est praeferrēda verum etiam in multis casibus solum restat confugium. Quod imprimis tunc accidit, si caeteris viis medicamina ingerere aut nequimus aut non debemus; ita si aeger laborat trismo vel faucium vel oesophagi, facile aditus ad ventriculum clauditur, ususque remedium internus impeditur; quid, si ventriculus ipse aliquo adficitur vitio, a quo nec minima alienjus remedii pars recipi atque retineri potest? Libenter itaque cum aliis confiteri oportet nullum remedium universale nec panaceam praestare, nobis id, quod haec methodus praestat, dummodo angustissimis finibus in eligendis medicaminibus et morbis, ubi utilitatem ejus usus, sperari jubet, esset circumscripta. Talibus finibus circumscrip-

⁽²⁹⁾ Archives générales 1826 p. 656.

⁽³⁰⁾ Encyclop. d. med. Wiss. von Meisner T. XI.

⁽³¹⁾ Commentatio physiologico medica de vi quam aër pondere suo in motum sanguinis et absorptionem exercet. Leipzig 1828.

tas esse putamus substantias alcaloideas vel potius earum salia solubilia et materias hasce continentes, quorum usus permagni sit aestimandus, et quo largiora haec praeparata chemia temporis successu inveniet eo plenior etiam fore hujus methodi materiam medicam: quamobrem narcotica et nervina sola hucum erant, quorum usus comprobatus in hac methodo habetur. Exinde itaque elucet, morbos nervosos solos esse quos methodo endermatica omnino depellere possimus, si nulla causa materialis vel organica subsit dynamicamque solam ducant originem et quo magis localis morbus sit, quo magis periphericae partes, systematis nervosi, adficiantur, eo celeriores fortioresque exserit effectus, nostra methodus. Quare fieri solet, ut localibus neuralgiis paralytibus spasmis atque morbis dynamicis periodicis affecti aegri, facilius citiusque hac methodo sint sanati. Nec in aliis adfectionibus nisi cura symptomata sit adhibenda applicari queunt haec remedia, quae similiter quam anodyna hypnotica his in casibus fortiter celeriterque agunt et quorum usus maximi est momenti ad tollenda singula molesta symptomata. Monet tamen Behrius «ut cauti esse debeamus in narcoticis palliative adhibendis ne quod alte jacentis mali signum, unum dedit natura, amittamus et ipsum malum explorare ita negligamus.» Haec itaque omnia considerantes, patet methodum endermaticam sequentia commoda exhibere.

- 1) Medicamina hac ratione porrecta neque olfactum neque gustum adficiunt, ita ut, idiosyncrasia forsitan apparente, usus eorum haud impediatur.
- 2) Remedia insciiis aegrotis administrari queunt.
- 3) Securius medicamina porrigantur facile enim effectus periculosi coerceri possunt, si quidem, oblata necessitate submovere licet medicamina imposita.

- 4) Medicamina proxime partem adfectam adhiberi possunt, effectus validissimi obtinentur et loca suppurantia revulsionum externarum vices agunt.
- 5) Quae a diversis medicamentis succi gastrici procreatur decompositio, eam, medicamina corio denudato applicata omnino evitant.
- 6) Remedia auctis dosibus possunt administrari, quorum tamen doses largiores, propter effectum periculosum intus exhibere non licet.
- 7) Localis haec applicatio tubum intestinalem nihil adficit, qui internis remediis soepe obruitur et offenditur.
- 8) Methodus haec omnia praestat emolumenta, quibus applicatio remediorum in cutem epidermide haud nudatam excellit et efficacia hoc in casu tanto est manifestior quanto promptior absorptio.
- 9) Medicamina hoc modo possunt applicari si reliquae corporis viae vel nullatenus vel cum periculo tantum applicationem patiuntur.
- 10) Copia medicamenti quae absorptione organismum intrat majori probabilitate aestimari potest, quam interne propinati, quoniam nos semper fugit, quantum in ventriculo remaneat, quantumque effectum producat.

Haud desunt tamen alii, qui ex altera parte, hanc methodum multis adhuc difficultatibus premi omnibusque numeris, nondum absolutam esse, perhibent, et quidem:

- 1) Medicamina hac methodo administrata non semper prospero successu coronari.
- 2) Curationem secundum illam methodum, soepenumero tantum symptomaticam esse, cum haud omnes morbi sicuti febris intermittens vel morbi nervosi hac tantum adhibita curatione, omni ex parte sanari, sed interdum tantum nonnulla symptomata auferri possunt.

- 3) Multos esse casus in quibus haec methodus omnino locum habere nequit:
- a) ob medicamenti quantitatem ipsam, cum tantum minori dosi adhiberi potest,
 - b) ob inflammationem in corio majoris gradus subsequentem vel exanthema aliquod, vel denique ob cutem hydrope anasarca affectam.

Quicumque haec methodi incommoda cum virtutibus ejus comparabit, illum persuasum fore putamus; haudquaquam utilitas ejus denegari atque nonnullis in casibus longe pro cura instituenda, illi internae aptior fieri posse; eoque magis cum omnia haec momenta incommodis adnumerata pari modo sub interno remediorum usu occurrunt. Verum quidem post interna remedia incassum aliquando tentata ad curam symptomaticam et palliativam in defectu radicalis recurrendum, aequae ac interna remediorum applicatio haud semper locum habere potest. Iure itaque laus inventori hujusce methodi ejusque utilitas tribuenda est. Quivis enim sane medicus, ex hac methodo fructus maximos capere potest, nunc sola adhibita, nunc cum curatione interna conjuncta.

Regulis itaque generalibus, quae in medicamentis endermatice adhibendis sunt observandae, traditis, ad speciales nunc effectus, qui post singula remedia in singulis morbis se exhibere soleant, recurrendum. Incipiendo a narcoticis quae primum inter alia occupant locum.

PARS II.

Specialia de hac methodo

A. NARCOTICA.

I. MORPHIUM EJUSQUE SALIA.

Morphium purum et aceticum primum a Lembero ⁽³²⁾ adhibitum fuit, effectusque duplices, ut superius commemoratum locales et universales, ab illo distincti. (Troussavius quidem et Bonnetus ⁽³³⁾ sulphuricum et hydrochloricum acético anteposuerunt quae cum facilius solvantur, celerius absorberi et effectus celeriores fortioresque edere, ipsis visa sint).

- 1) Effectus localis in pruritu leviq̄ue sensu punctorio consistit, cui brevi post succedit quies.
- 2) Effectus universales sequentibus stipantur phoenomenis:
 - a) secretionem in bronchiis diminit, respirationem soepe retardat interdum oscitationes facit,
 - b) circulum sanguinis retardat atque debiliorem reddit,
 - c) pupillam coaretat, cerebrum nervosque ita adfcit, ut somnolentia, sopor, vertigo, imo deliria, cephalalgia, quandoque temulentia, soepe ingens alacritas, oriantur prout dosis differat,
 - d) organa digestionis eum in modum offenduntur, ut Lemberus centum in exemplis nauseam, soepius vero alvi obstructionem observaret,

⁽³²⁾ Essai sur la methode endermique p. 28.

⁽³³⁾ Archives ḡn̄erales Novembre 1851.

e) quod ad organa uropoëtica attinet, idem sexies dysuriam, ter diminutam diuresin (inter ducentos casus) vidit; eosdem effectus graviores, morphium extrinsecus ad digestionis organa applicatum, proferre, dicitur.

Dosis hujusce remedii imprimis, si prope caput adhibetur parva esse debet, in adultis quarta vel dimidia grani pars, in infantibus decima sexta, sufficit. Cautè vero augeretur oportet, ita, ut si graviora exoriantur symptomata, per dies aliquot seponatur usus, ad duo vel tria grana nunquam excedat vel secundum Lemberum ad quinquè.

Morbi qui morphii ope curantur.

1) *Tetanus et Trismus.*

In hoc morbo Lemberus ⁽³¹⁾ ter morphium aceticum adhibuit. Primus casus erat tetanus traumaticus e læsione tendinis peronci productus, quem cum venæsectio hirudines balnea et vesicatorium nucae impositum, minuere haud valuisse $\frac{1}{4}$ grani pars cuti epidermide spoliatae inspersa est, et insequenti die rigiditas tantum nucae restabat, quæ $\frac{1}{2}$ grano adplicato, post tres horas evanuit. Alter vero tetanus spontaneus e terrore nimio ortus. Puella videlicet quædam herpete adfecta ambulabat cum alia epileptica, exorto hujus paroxysmo in lypothimiam domumque redux in convulsiones, trisimum etc. incidit. Lemberus vesicatorio ad cervicem adplicato, tribus horis elapsis $\frac{1}{4}$ grani partem morphii acetici inspersit loco excoxiato. Interposito trichorio cessit trismus, reliqua symptomata perstiterunt; dosi eadem morphii, iterum adhibita, puella extendit brachia; per noctem omnes musculi mobilitatem ita recuperarunt, ut

⁽³¹⁾ Lember. l. s. c. p. 56.

in integrum restitueretur. In tertio casu eventus minus votis respondebat, quanquam effectus salis in tetanum minuendum nihilominus apparebat. In viro enim qui quinquiduo pleuritide laborans, violento tetanico impetu subito correptus; cum aqua fervida bullas producere, haud valeret incisionem seroti instituit Lembertus tunicaeque vaginali duo inspersit grana; quo facto, symptomata tetanica post horam jam meliora, tribus vero praeterlapsis horis evanescebant; aeger vero incrementibus pleuroperipneumoniae symptomatibus nihilominus exspiravit. Cadavere secto non modo solitae peripneumoniae sequelae, sed etiam vasa medullae et cerebri injecta et extravasata in arachnoidea spinali et cerebri, et in ventriculis cerebri fluidum collectum, detecta erant.

Summo successu idem remedium in hoc morbo Ceriolius⁽³⁵⁾ et Rombergus⁽³⁶⁾ experti sunt. Primus in femina duobus diebus post lesionem, supraorbitalis regionis dextrae, trismo correpta, cui diebus aliquot praeterlapsis, tetanus accessit violentus. Antiphlogisticis, antispasmodicis et narcoticis, quin morphio acetico ipso dosi $\frac{1}{3}$ grani partis omni bihorio porrecto, per octo dies frustra adhibitis, $\frac{1}{4}$ grani pars vesicatorio nuchae bis in diem applicabatur, unde cum somnus sequeretur, remittebat tetanus trismusque minuebatur et $\frac{1}{3}$ grani parte per novem dies bis quotidie inspersa, ita, ut grana 6 et $\frac{1}{2}$ consumerentur, omnino restituta fuit aegra. Alter quoque in foemina spasms soepius obnoxia, quae post insultum epilepticum terrore productum, aponia et trismo erat afflicta $\frac{1}{3}$ grani partem vesicatorio pectoris

(35) La clinique Decembre 1829, v. Annali universali di medicina Majo 1829.

(36) Casper's Wochenschrift für d. g. Heilk. 1855 B. 2 p. 1159.

omni tertia hora tali successu inspersit, ut post tertiam dosim aponia, post quintam trismus, evanuerit. Neque vero omnes medici felicem invenerunt hujus remedii effectum. In duobus enim gravioribus casibus, quorum uterque ex inflammatione medullae spinalis sine dubio exoriebatur, methodus ab A. L. Richtero frustra tentata fuit. Alter ⁽³⁷⁾ aegrorum miles robustus veneris gulaeque servus, trismo cum gastricismo gravi juncto correptus fuit, qui quamvis antigastrica adhiberentur in opisthotonum verum abiit. Vs. et opiatas intus frustra tentatis, grana 3 vesicatorio prope umbilicem quotidie inspergebantur, hirudinibus vero ad columnam vertebralem et balneis interea haud neglectis; sed quamquam narcotismo sese insinuante remitterent symptomata, sexto tamen morbi die exspiravit aeger, postquam 18 grana sunt adhibita. In altero ⁽³⁸⁾ autem homine tetano spontaneo laborante praeter methodum antiphlogisticam generosiorum 9 hujus remedii grana aeque infausto eventu in usum vocata fuerunt: secto cadavere emollitio medullae spinalis inventa est.

His simul computatis in aliis tres grani partes ad morbum profligandum suffecisse animadvertimus, dum in aliis nihil omnino copia novies major effecerit; quod, quamquam mirum primo aspectu videtur, facile tamen si origo morbi in casibus superius commemoratis respicitur, explicari potest. Qui feliciter curati sunt, in illis nulla mutatio organica probabiliter obtinuit; qui vero infaustum habebant eventum, eos probavit sectio jam mutationem subisse organicam.

⁽³⁷⁾ *Medicin: Zeitung des Vereins f. H. in Preussen* 1854 S. 82.

⁽³⁸⁾ *L. c.* 1855 S. 65.

2) *Rheumatismus.*

Lembertus ⁽³⁹⁾ tres affert casus illo sale tractatos; quorum unus febris erat rheumatica cum dolore et tumore omnium extremitatum superiorum articulationum et perfecta propemodum eorum immobilitate conjuncta; Vs. et hirudines per intervalla repetitae febrem quidem minuebant, sanitas tamen non revertebatur; hirudinum itaque morsibus, exiguae morphii portiones sunt inspersione, quae somnum accessiverunt. Evidentior apparuit effectus postquam medicamentum cuti vesicatorio denudatae est impositum, suspendi autem medicinae usum oportebat, quoniam aegra morphii acetici grano per errorem hausto veneficii symptomata obtulit; postea tamen morphii usu repetito, aegrotata in valetudinem prosperam restituta ac dimissa est. In altero rheumatismo chronico fibroso dolores gravissimi in humero brachio et cubito sedem figentes, somnum turbantes omnemque impediētes motum nec vesicatoriis nec remediis internis levare poterant, post inspersionem vero grani $\frac{1}{2}$ institutam bene decrescebant, usuque grano per aliquot dies continuato omnino fugati sunt. Tertius rheumatismus chronicus articularis erat, qui manui et cubito inhaerebat et cum per septimanas fere tres hirudines et remedia solita graves dolores minime levassent; granum semis, quatuor granis camphorae nuptum vesicatorio brachii inspergebatur, quo facto, dolor multo mitior postridie ad genu migravit, sensim cum per aliquot dies aloë ad alvum obstipam solvendam vesicatorio applicaretur, sponte evanuit. A. L. Richter qui morphium aceticum in triginta hujus morbi casibus adhibuit, id experimentis a se institutis evicisse ait; dolores quidem si febris vel localis adesset inflammatio, si

(39) Idem p. 70 et seq.

morbus denique complicatus appareret vel e dyscrasia originem duceret optime levari posse, minime vero nisi alia congrua adhiberentur remedia morbum domari, sin hisce praemissis, febris et inflammatio debellata esset, dolores et rigiditatem remanentem facile hac methodo fugari. Troussavivius duos affert casus morphio acetico curatos quorum in uno febre, Vs. et solitis remediis debellata, dolores totum brachium occupantes sola grani $\frac{1}{2}$ inspersione sopiti, in altero vero ubi dolores rubore et tumore conjuncti, varias sensim adgrediebantur articulationes et illi et febris cum ad unumquemque locum affectum sensim vesicatoria et postea morphium applicarentur, omnino quidem tali cura profligati sunt, sed reconvalescentia per duos perseverabat menses. Blanquius ⁽⁴⁰⁾ vero in quadam aegra febre laborante rheumatica, jam una grani $\frac{1}{2}$ inspersione dolores quidem femur occupantes sustulit febris autem solitum decursum haud mutavit. Julliardus ⁽⁴¹⁾ in quinque casibus rheumatismi fibrosi apyreti methodum hanc adhibens, ter bonum, bis vero nullum vel levem modo vidit effectum.

Non desunt et alii qui in hocce morbo non modo morphium aceticum verum etiam sulphuricum et hydrochloricum tentarunt. Quorum illud primum in quinque casibus a Hoffmanno adhibitum nullum effectum, alterum vero a Dupuytrenno ⁽⁴²⁾ porrectum, cujus dosis ab $\frac{1}{8}$ grani parte ad unum elevabatur, haud exiguum praestitisse, videtur.

3) *Nevralgiae.*

Ischiadem posticam Lembertus primus morphio acetico curavit. Etenim vir 36 annorum jam diu Ischiade posti-

⁽⁴⁰⁾ La clinique Août 1829.

⁽⁴¹⁾ L. c. Fevrier 1852.

⁽⁴²⁾ Journal de medecine et chirurgie prat. Septembre 1835.

ca adeo pertinaci detinebatur, ut nullam remedium ne moxa quidem solveret; per intervalla remissiones quidem apparebant, at symptomata mox recrudescebant, dolor nervum ischiadicum sequens, immobilitas femoris atque claudicatio magis magisque ingravescebant: grano $\frac{1}{2}$ morphi aetici in locum excoriatum applicato mox cesserunt dolores somnusque placidus subit. Refectione haud mediocriter invalescente, remedium dictum auctis ad granum 1 et $\frac{1}{2}$ dosibus, quotidie propinabatur. Casu quodam, aeger morphii aetici granum in pilularum forma hausit, a quo veneficii symptomata excitata, usum medicaminis externum per aliquot dies vetabant. Elapsis autem paucis diebus, pristinus morphii usus minutis dosibus iteratus, aegerque intra quinque hebdomades sanatus est. Ischiadem quoque nervosam subito exortam quatuor grani $\frac{1}{2}$ insersionibus, ita removit Julliardus ut modo leves restarent cruris dolores, eodem modo octiduo fugati. Nec minori successu eundem morbum curarunt Ricotius ⁽⁴³⁾ et Bouillandius quorum hic, in quinque casibus morphium adhibuit aeticum, inter quos unus, qui per annos quatuor duraverat, tam pertinax fuit, ut vesicatoriis morphiniceis, dolores paulatim in femore et cruribus persequi cogeretur ⁽⁴⁴⁾ in sexto vero morphium hydrochloricum ita in usum vocavit ⁽⁴⁵⁾ ut vesicatoriis duobus, altero coxae, altero regioni popliteae, inposito, granum $\frac{1}{2}$ quotidie inspergeret, donec post sex dies fugatus esset morbus. A. L. Richter quoque post morphium aeticum per octo dies ab 1 grano ad 2 adhibitum, in du-

⁽⁴³⁾ Vide A. L. Richter. p. 34. Die endermische Methode Berlin 1853.

⁽⁴⁴⁾ Journ. hebdomad. N. 21. 1854.

⁽⁴⁵⁾ Schmidt Jahrbücher d. g. Med. 1856 H. 2. p. 185.

obus casibus eventum faustum vidit. In nevralgia temporali quovis die recurrente Lesiorius ⁽⁴⁶⁾ morphiū acetici cum summo successu se adhibuisse refert. Troussavius quoque in femina varias nevralgias soepius antea perpressa, paroxysmum nevralgiae temporalis gravissimae, qui febrilibus conjunctus motibus per triginta sex horas perseveravit, dimidia hora post inspersionem grani dimidii praeterlapsa removit et tres grani partes postridie cum novus mitior appereret, inspurgens, morbum omnino fugavit.

Uti in nevralgiis strictè dictis, sic quoque in aliis morbis quando dolor symptomatum omnium maxime molestus est, endermaticus horum salium usus qua palliativum optimum laudatur et non raro sanationem quoque affert. Hemieranias enim frequentius granum semis vesicatoriis ad tractum arteriae temporalis applicitis, inspurgendo, se fugasse idem refert. Cum vero quam variae cephalalgiae sint causae, perpendamus, non mirum videbitur, talem curam haud semper cum felici eventu fuisse institutam. Hoffmannus enim morphiū et sulphuricum et aceticum in tribus cephalaeae casibus, qui e vitiis partim menstruationis partim digestionis originem ducere videbantur, dosim etiam ad grana duo elevatam, frustra expertus est; in uno vero post ablactationem orto, cum morsibus hirudinum morphii sulphurici granum sine levamine inspurgatum esset, quatuordecim dierum intervallo, morphio acetico dosi a grano dimidio ad duo et dimidium elevata, morbum remove ei contigit. Eckelius ⁽⁴⁷⁾ dolores combustionem productos, morphio oleo soluto lenivit, eisdem quoque graves, hydrophthalmum incurabilem concomitantes, vesicatoriis mor-

⁽⁴⁶⁾ Archives générales de med. 1826 Juin.

⁽⁴⁷⁾ A. L. Richter p. 50.

phnicis ad tractum nervi supra orbitalis applicitis, fugavit. Dolores syphiliticorum osteocopos inspersione grani dimidii ad 1 et $\frac{1}{2}$ aneta, intra aliquot dies fugavit Hoffmannus talesque hirudinibus praemissis antequam congrua remedia morbum profligassent, eodem modo lenivit A. L. Richter uti quoque morphio hydrochlorico Troussavius et Bonnetus⁽⁴⁸⁾. Cruciatu gravissimos e cancro uteri ortos, quos nulla narcotica ne morphium quidem interne porrectum lenire valuerant, hoc remedio endermatice adhibito per aliquot menses leniebat Lambertus donec aegra mortem occubuit.

4) *Bronchitis et phthisis.*

Lesiorius primus morphium aceticum in bronchitide chronica adhibuit, et in quatuor aegris hoc morbo affectis granum $\frac{1}{2}$ ad duo pectoris vesicatoriis per mensem inspergens, morbum non modo lenivit sed omnino fugavit. Lambertus in duobus casibus bronchitidem chronicam fauste curavit. Quorum primus vir 55 annorum per quatuordecem annos catarrho chronico omni hyeme in bronchitidem abeunti, obnoxius erat. Lambertus aloën applicavit mediante vesicatorio qua per longum tempus aeger usus erat: quinque aloës grana clapsis horis decem ad administratione, plures alvi dejectiones doloresque colicos moverunt, quo experimento audacior factus, ad pervigilia et molestissimam tracheae pruriginem debellandam, morphii acetici pulverati, granum $\frac{1}{2}$ loco excoriato imposuit, quo facto; pruritus tussis et pectoris oppressio non nihil remiserunt. Postero die adhibito grano uno morphii acetici, somnus accessit; tertio die sex aloës granis impositis, alvus citra colicam

(48) Archives générales Février 1852.

pluries mota, pectoris affectiones recrudescentes duobus morphii acetici granis levabantur, eademque dosis per triduum continuata: suspensis remediis symptomata exasperabantur, quamobrem pristina morphii acetici dosis repetita et redeunte valetudine meliori ad grana 3 et $\frac{1}{2}$ aucta fuit: at eodem vespere exacerbatio incidit, quamobrem morphii acetici doses repetitae sunt et ad grana 4 auctae, quibus aeger intra aliquot hebdomades catenus reffectus est, ut dimitti potuisset. Alter ⁽⁴⁹⁾ vir trigenarius, per bimestre bronchitide chronica laborabat, pluribus remediis incassum adhibitis, vesicatorium brachio dextro impositum, locoque nudato quarta grani pars morphii, grana sex moschi, inspersa sunt. Altero die pectoris oppressio minor, tussis autem frequens, expectoratio difficilis exstiterunt. Mane sequente granis duobus kermetis mineralis, vespere grano morphii dimidio applicatis ad locum excoriatum, expectoratio facilior evasit, quo facto; morphii dosis ad grana tria, moschi ad quindecim kermetis ad tria, aucta. Loco vesicatorii aliquoties mutato morbus intra sex hebdomades cessit. A. L. Richter ⁽⁵⁰⁾ qui in 30 casibus hoc remedium tentaverat, si quid inflammationis restet, ut caute adhibeatur monet, cum facile inde recrudescit morbus ita, ut ad methodum anti-phlogisticam recurratur, necesse sit, praeterea si expectoratio intempeste impeditur, interna remedia hanc promotiva simul porrigenda suadet; optimum vero hujus remedii usum in bronchitide chronica et secundo pneumoniae, pleuritis et laryngitidis stadio, si post inflammationem debellatam, tussis magis spasticae indolis, sicca et valde molesta, per paroxysmos accedens remanserit, invenit.

⁽⁴⁹⁾ Lemberg l. s. c. p. 60.

⁽⁵⁰⁾ Idem p. 45.

Ad symptomata pectoralia placanda et somnum adducendum in phthisicis cum successu hoc remedio usus est Lesorius monens tamen, ut non minus in hoc morbo, quam in aliis, organicæ destructioni junctis, minor adhibeatur dosis, cui quoque alii consentiunt jam ex $\frac{1}{8}$ grani morphii acetici parte narcotismum molestum in tali casu exortum videntes.

5) *Tussis convulsiva.*

Meyerus ⁽⁵¹⁾ primus hunc morbum morphio acetico se curasse refert. Cum enim in puero decem annos nato, qui rheumaticis doloribus cum tussi convulsiva alternantibus laboravit a $\frac{1}{2}$ hujus salis grano, quod quotidie vesicatorio cardiacæ triduo quovis renovato inspergebatur, celeres mirabilesque vidisset effectus; in quinque aegris tussi convulsiva afflicti emetico præmisso, eandem instituit curam eo successu; ut intra octo dies, levi modo remanente tussi catarrhali omnino simili morbus profligatus fuerit. Idem comprobant Koehlerus et Blummeus ⁽⁵²⁾ qui itidem eodem intervallo temporis duos aegros, inter quos, infantem adhuc ubera sugentem sanasse ajunt.

6) *Vomitus et Cardialgia.*

Lembertus primus morphio acetico ad vomitum coërcendum usus est. Erat ille ex irritatione ventriculi sine dubio inflammatoria in femina hysterica ortus, quæ, ante annum peritonitide puerperali adfecta fuit. Omnia ingesta solida et fluida vomitu rejiciebantur, regio epigastrica sub

⁽⁵¹⁾ Rust Magazin Bd. 23 II. 2 p. 536 Berlin 1823.

⁽⁵²⁾ Rust Magazin Bd. 51 II. 5.

minima pressione dolebat, spasmi intereurrebant, lingua ad margines et apicem rosea, media brunescens, cutis ardens, pulsus celer, parvus, noctes sine somno, corpus emaciatum. Variis remediis in casu tam desperato frustra adhibitis, granum morphii acetici dimidium vesicatorio, quod ante aliquot dies epigastrio applicitum erat, inspersum est et vomitus mox siluit; modo ingestione solidorum revocatus, accessitque noctu somnus; dosi dein per tredecim dies ad grana duo et dimidium aucta, solida quoque ingesta retenta fuere, et hisce quadriduo applicitis sanitas omnino restituta fuit. Eodemque remedio a grano dimidio ad duo et dimidium vesicatorio regionis umbilicalis insperso, vomitum chronicum pertinacem post gastroentero-peritonitidem remanentem se sanasse contendit Dabourgius ⁽⁵³⁾. Vomitus quoque e chronica ventriculi affectione ortum in uno casu, quotidiana inspersione a grano dimidio ad tres partes aucto, per sex dies; in quatuor aliis, dosi a grano dimidio ad unum et dimidium elevata, per octo et viginti dies fugavit Bouillaudius ⁽⁵⁴⁾. A. L. Richter in scirrho pylori, cum nec extractum quidem opii interne porrectum ferri potuisset, hac methodo conspicuum adduxit levamen ⁽⁵⁵⁾, qui idem cardialgiam et gastrodyniam hystericam cum vomitu conjunctam, ter sanavit.

7) *Dysuria.*

Gerhardus dolores gonorrhoeam concomitantes applicatione unguenti cerati morphio commixti in vesicatoriis pe-

⁽⁵³⁾ Gerson et Julius magazin April 1827 p. 564.

⁽⁵⁴⁾ Schmidt Jahrbücher d. g. M. Bd. V. H. 2 p. 250—257.

⁽⁵⁵⁾ Idem p. 35.

rinci fugavit. A. L. Richter dysuriam post refrigerium vel usum balsami copaivae in blenorrhoeis chronicis ortam, insperione una vel bis repetita, in quinque casibus sustulit; idem vir affirmat, nunquam stranguriam sub usu methodi endermaticae occurrere, imo ex usu unguenti cantharidum productam una grani insperione in tribus casibus fugatam, observavit.

8) *Febris intermittens.*

Ad hunc morbum debellandum solus modo A. L. Richter (⁵⁶) morphio acetico usus est. Quatuor aegros mitioribus febribus laborantes, digestivis praemissis ita curavit, ut granum $\frac{1}{2}$ mane et vespere vesicatorio inspergeret. Unus ex hisce a quotidiana febre, decimo tamen quarto die recidiva, jam post usum quinque granorum liber fuit; duas vero quartanas, quarum altera chinio sulphurico interne porrecto frustra tractata erat, novem demum grana ejusdem remedii fugaverunt et tertiana, quae, quartanae recidiva, decimo quarto die rediit, novem grana et dimidium exposebat. Hisce commotus experimentis, hanc methodum in omnibus febribus simplicibus, imprimis vero iis, quae aut illa ventriculi adfectione conjunctae sunt ut omnia ingesta rejiciantur, aut infantes corripuntur, aut diuturnae et pertinaces internum opii exoptulant usum, adhibere suadet ille auctor.

Praeterea, plures quoque morbi erant uti delirium tremens, mania, cholera asiatica, febris nervosa aliique quibus morphii acetici ope mederi conabantur medici.

(⁵⁶) Idem p. 38.

II. STRYCHNIUM.

Strychnium purum primi endermatice adhibuere Lember-
bert et Lesiorius non minus prospero ejus usu interno com-
pulsus, quam fausto eventu quo Dumerilius ⁽⁵⁷⁾ extractum
nucis vomicae vulnere imisso, paralytin curavit palpebra-
lem; hoc exemplum itaque complures sectati sunt medici;
cum vero salia basin solubilitate longe superant, recentiori
tempore illa quoque nitricum scilicet sulphuricum et acce-
ticum in usum vocata sunt. A. L. Richterius minoris mo-
menti esse putat, utrum basis sola an acido quodam satu-
rata adhibeatur. Magendius ⁽⁵⁸⁾ vero salia imprimis ni-
trica strychnio solo, fortius agere indicat. — Effectus, si
locales strychnii puri respicimus, Lemberbertus affirmat, illos
a morphio fortiores esse, dolores enim excitantur loci de-
nudati urentes, pungentes, suppuratioque uberior. — Uni-
versales vero, in organis sensus et motus nec minus in
vasis apparent. Bihorio post applicationem elapso, oriuntur
plerumque convulsivi motus, qui si graviores sunt, cepha-
lalgiam ejus lateris excitant cui applicatum est remedi-
um. — Effectus per sex vel duodecim horas continuati
soepe artuum rigorem relinquunt; noctu motus convulsivi
validiores sunt, graviores tamen cerebri perturbationes
desiderantur, sanguinis circuitus acceleratur, partes reso-
lutae majorem concipiunt temperiem et transpirationem ube-
riorem.

In dosi eligenda summa circumspectione opus est, sem-
per a dosi incipientes strychnii puri granum dimidium haud
superante, si vero adhibetur sal, a quarta grani parte,
deinde quarta grani pars quotidie vel rarius additur et

⁽⁵⁷⁾ Essai sur la methode endermique p. 11.

⁽⁵⁸⁾ Formulaire pour praeeparation etc. Paris, 1853, p. 26.

quando adaugente dosi, fortiores et magis extensi sese exserunt spasmi, usus potius per aliquot dies intermitti debet.

1) *Paralyses Extremitatum.*

Lembertus ⁽⁵⁹⁾ summo successu in hoc morbo pluries strychnium adhibuit. In uno casu, fuit manuum paralysis post colicam saturninam, cui duodevicesies occubuit aeger semper tamen feliciter liberabatur. Quum ultima vice ex hacce colica convalesceret, utriusque manus extensores paralyti correpti sunt, quamobrem Strychninum in pilulis aliquamdiu adhibitum est; sed motu extremitatis non redeunte aeger pro insanabili dimissus est. Aegro in nosocomium (à la Pitié) recepto vesicatorium ad utrumque anti-brachium applicatum et strychnii granum dimidium, loco excoxiato brachii dextri ita adsperebatur, ut dosis intra quinque dies, morbo decrecente ad granum integrum augetur. Motus convulsivi et vertigo effecerunt ut per triduum suspensus usus denuo repeteretur. Ut directus in cerebrum exsereretur effectus, strychnium cervici tum applicabatur, manuumque functio intra dies aliquot ad normam restituta est. Idem duas manuum paralyses duasque paraplegias sustulit. Ballyus ⁽⁶⁰⁾ quoque paralysin artuum post colicam saturninam remanentem strychnino, ejus usus spasmos quidem non produxit, gravibus vero ad caput congestionibus venesectionibus domandis conjunctus erat, se soepius sanasse refert. G. H. Richter ⁽⁶¹⁾ in simili casu sanitatem dosi ad granum elevata, quae per mensem

⁽⁵⁹⁾ Idem. I. s. c. p. 86.

⁽⁶⁰⁾ Revue medicale 1827 Avril v. Mecker's Annalen Novbr. 1827. S. 565.

⁽⁶¹⁾ Diss. p. 56.

inspergebatur, lente quidem redire animadvertit. Groebenschuetz ⁽⁶²⁾ paralysis extensorum manus dextrae, ex eadem causa ortam infuso arnicae et balneis sulphuratis frustra tractatam, strychnio nitrico, a cujus dosi minori per septimanam continuata nullus apparuit effectus, dosi sensim ad granum et quartam partem elevata, intra quinque hebdomades omnino sanavit. In paraplegia quoque jam a Lembergo strychnium in uno casu fuit tentatum, quamvis minori successu sine dubio, quia mutatione organica jam laborabat medulla spinalis. Aeger enim per tres annos epilepsia pertinaci affectus, efflorescentia cutanea repulsa, formicitorium extremitatum inferiorum dolorem cum debilitate continuo inerescente, percepit. Hisce molestiis vexatus post insultum epilepticum solito fortiozem, omni facultate extremitates inferiores movendi privatus est, auxilium a variis remediis frustra petens. Strychnium quoque a quarta grani parte ad unum fonticulo, qui, per aliquot tempus sustinebatur inspersum nihil effecit: novem vero grana vesicatorio brachii sensim applicita, solitis phoenomenis productis, vires adeo restituerunt, ut aeger fulcris nisus parum ambulare valeret, usus tamen continuatus aegrum omnino restituere non potuit. G. H. Richter us quoque sine successu in hoc morbo strychnium adhibuit.

In hemiplegia Lesiorius ⁽⁶³⁾ non sine successu uti videtur strychnio usus est, cum vero dosis a grano dimidio ad duo sensim adaugeretur, post ultimam inspersionem subito tetanicus apparuit insultus, granis morphii acetici duobus eidem vesicatorio mox inspersis fugatus. Duos aegros a se ipso tractatos fuisse refert G. H. Richter us, quorum

⁽⁶²⁾ De Strychnii in nevrosibus vi atque usu Berol. 1855. p. 57.

⁽⁶³⁾ Archives générales.

alter ⁽⁶⁴⁾ quamvis strychnium ad grana duo adhibitum, solitos produxisset spasmos, statum omnino immutatum inde percepit; alter ⁽⁶⁵⁾ vero jam post unum et dimidium veneficii symptomatibus morphio acetico domatis obrutus, levio rem membrorum motum sibi restitutum esse sensit. Raciborski tres affert casus hemiplegiae apoplexiam secutae ubi cum successu strychnium endermatice adhibitum fuit ⁽⁶⁶⁾.

2) *Paralysis faciei.*

Rombergus semel felici cum eventu strychnium sulphuricum ad hunc morbum debellandum adhibuit. Foemina enim facie sudante noctu aeris perflatui exposita, mane dextram faciei partem immobilem insensibilemque percepit; os et nasus ad sinistram distortus, saliva ore effluit, palpebrae oculi dextri dolentis, cujus conjunctiva inflammatione affecta erat immobiles. Cum vesicatorio triduo post, inter processum mastoideum et angulum maxillae inferioris applicito, mane et vespere quarta grani pars inspergeretur, tribus jam praeterlapsis diebus paralysis palpebrarum sanata, septem vero omnino restituta aegra. Lanelongus ⁽⁶⁷⁾ paralysin faciei sinistrae usu hirudinum praemisso, octava grani parte bis in diem et interne porrecta et vesicatorio inspersa brevi sustulit. Bouillaudius ⁽⁶⁸⁾ quoque paralysin faciei atque colli sinistri post puerperium exortam, ferro, china et strychnio, interne porrectis balneisque frustra adhibitis, per tredecem dies strychnio ab octava grani parte ad tres exsutorio pone aurem insperso,

⁽⁶¹⁾ Idem p. 56.

⁽⁶²⁾ Medicinische Zeitung Berlin 1854 p. 170.

⁽⁶³⁾ Schmidt Jahrbücher d. g. M. 1856, Bd. X. II. 1. p. 15.

⁽⁶⁷⁾ Encyclop. de sciences medicales T. XV. 1855. p. 207.

⁽⁶⁸⁾ Schmidt l. s. c. Bd. V. II. 2. p. 250.

omnino profligavit. A. L. Richter qui ad paralysis faciei tractandam strychnio nitrico utebatur, exiguum effectum obtinuit.

Exemplum optimi effectus post Strychnii puri endermatico modo usum, et quidem in paralytica palpebrarum oculi sinistri adfectione, sub auspiciis Clarissimi Professoris J. M. Brodowicz observandi occasio mihi fuit. Manifesta enim symptomatum remissio post plures externas applicationes aderat, ex integro vero aliquot hebdomadarum spatio sublatus est morbus, cum serius internus cum externo usus junctus esset.

3) *Aphonia paralytica.*

Illa semel a G. H. Richtero ⁽⁶⁹⁾ feliciter strychnio tractata fuit. — Femina enim soepius refrigerio exposita, variis praegressis catarrhalibus et hystericis symptomatibus vexata, subito aphonia correpta est, adeo ut modo sonum sibilantem extrudere valeret. — Variis remediis frustra tentatis, vesicatoria ad utrumque laryngis latus applicita fuere, quibus alternatim quotidie strychnium a grano dimidio ad unum et quartam partem inspergebatur. Hacce dosi per quinque dies continuata, mulier summatim granis novem applicatis nono die convaluit.

4) *Amaurosim*

quoque hac methodo debellare studuerant. — Listonus Goutrius ⁽⁷⁰⁾, Schortius ⁽⁷¹⁾, Midlemerus aliique anglorum medici, sine tamen ullo successu.

⁽⁶⁹⁾ Idem p. 52.

⁽⁷⁰⁾ *Medicale Gazette London* January 1850 u. *alg. med. Zeitung* 1851 S. 180.

⁽⁷¹⁾ *Edinburg med. and surgical Journal* 1850 Octobr. v. *Fro-riep's Notitz*: Bd. 29 S. 37.

5) *Nervalgiae.*

In his Kreuserus, Magnus, Strychnium endermatico tentarunt.

III. EXTRACTUM BELLADONAE.

Lembertus sequentes effectus post Belladonam endermatice applicatam observavit. Doses majores facile veneficii symptomata efficiunt, visus soepe turbatur, pupillae dilatatio, deliria ac totius corporis tremor haud raro accedunt, subinde vomitus biliosus, colicae, sedes copiosae borborygmi; praeterea bronchiorum secretionem diminuit vimque antispasmodicam exserit. Ne hocce extractum succi recentis evaporatione paratum nimis irritaret, gravesque dolores excitaret, quos per horam perdurare observavit A. L. Richter, materiem pinguem aut emollientem adde-re oportebat. Extracto belladonae aliquando ad sinistrum latus applicato, pupillae dilatatio et oculi dextri debilitas, ortae sunt. Lembertus in

1) *Dyspnoea*

quadam granum ad octo extrinsecus administravit, naturam ejus haud indicat, nisi quod felici cum eventu se adhibuisse referat.

2) *Insultus epileptici.*

Quos in puero per annos complures hebdomade quavis recurrentes, dosi grani dimidii sensim ad tria elevata, bis in diem regioni epigastricae applicita, per quinque septimanas retardare contigit Magnussono ⁽⁷²⁾. A. L. Richter ⁽⁷³⁾ scrupulum extracti duabus aquae laurocerasi drach-

⁽⁷²⁾ Idem Diser. p. 51.

⁽⁷⁴⁾ L. c. p. 99.

mis diluens fluidum format, quo locus denudatus bis in diem penicilli ope illinatur. Exinde in catarrhis apud aegros quorum viae aëriferae summe erant irritabiles, in secundo bronchitidis, pleuritidis, pneumoniae atque laryngitidis stadio, cum inflammatione debellata tussis modo restaret, quae per paroxysmos accedens diu continuans sensum suffocationis interdum etiam vomitum consensualem provocabat et denique in tussi spasmodica titillatione faucium conjuncta, tam prosperos effectus interdum post duas jam vel tres applicationes animadvertit, ut id nullum narcoticum interne porrectum praestitisset.

IV. EXTRACTUM STRAMMONII.

Parva dosi endermatice adhibitum inter anodyna modo nominat Gerhardus, prolixius autem de hoc non disseruit, quia nondum satis crebro adhibitum fuisse videtur.

V. CROCUS.

Hujus remedii in eutem applicati, agendi rationem sibi nondum innotuisse Lambertus profitetur, adhibuit modo crocum in nevralgia occipitali intermittente post efflorescentiam capitis cutaneam exoriente, quae quavis meridie otalgia interdum conjuncta accedebat, mane demum insequente cessans. Chinio sulphurico interne morphio, asafoetida et belladonna endermatice simul cum Vs. frustra tentatis, grana sex croci nuchae inspergebat, quo facto, siluerunt quidem dolores capitis, quatuordecim vero diebus praeterlapsis humerum et genu aggressi sunt, morphii acetici et asaefoetidae endermatico usu fugati.

(73) Idem l. c. p. 114.

VI. VERATRINUM.

Turbullus primus Anglorum medicus veratrinum jatroliptico modo adhibuit, et quidem unguentum ex granis veratrini decem vel viginti et axungiae uncia paratum, quantitate nucis mane et vespere, cuti prope locum adfectum infricabat, effectusque haud exiguos in nevralsiis rheumatismo, paralyti, hydropibus et arthritide observavit. His experimentis Ebersius ⁽⁷⁴⁾ compulsus endermatice illud remedium pulveris forma et unguenti adhibere ausus est. — Effectus locales nimis molesti non raro vix ferendi post pulveris inspersionem oriuntur, qui tamen longe mitiores apparent post unguenti usum. Quare illud pulveri longe praefert auctor, quia mitius agit, effectus vero universales majores certioresque exserit. Sic in prosopalgia supra-orbitali pertinaci, quae post decem dies unguenti usu fugabatur, nihil omnino effecit inspersione, et in tribus hydro-picis casibus diuresis minime aucta est, quamquam in uno unguentum largiter illam provocaret. Nec tamen semper sine fructu fuit pulveris inspersione, his enim anasarcam, tribus inspersionibus fugavit Ebersius.

B. TONICA.

I. CHINIIUM SULPHURICUM ET MURIATICUM.

Illud a Lembro primum et Lesorio, hoc vero a Lehmanno Wescheo et A. L. Richtero endermatice adhibitum fuit. Effectus localis in inflammatione, doloribus sat gravibus, soepe suppuratione loci excoriati consistit, universalis vero in eo, quod mox ab adplicatione ut Lembro contendit, calor gratus a loco inde affecto ad totum cor-

(74) Casper *Wochenschrift* 1857 Nr. 46—49.

pus diffusus oriatur, sanguinis circuitus per vasa capillaria augeatur, pulsuum autem frequentia haud mutetur, calorem per horas aliquot manere dicit, ejus praecipue lateris cui applicatum est remedium; soepe pruritus ardorque cutis calori adjungitur, musculorum nervorumque actiones intenduntur: pupilla admodum dilatata quandoque contrahitur.

1) *Febris intermittens.*

Lembertus pluries felici cum eventu Chininum sulphuricum in hoc morbo se adhibuisse citat. Etenim una febris erat tertiana ⁽⁷⁵⁾ quae solito more per quatuordecem dies curata haud cessit. Granis sex chinii sulphurici ad locum vesicatorio excoriatum applicatis desiit febris, quo facto, remedii usus per quatrimum ita continuabatur, ut dosi ad grana decem aucta aeger sanus evaderet. Simili ratione idem febrem tertianam per biennium quibuscunque chinae praeparatis frustra curatam, chinino sulphurico ad cutem nudatam adplicato, intra quatuordecem dies depulit. In quartana vero pertinaci sane, quae per dimidium annum remediis internis chinio sulphurico ipsi obstiterat, minus felix fuit, paroxysmus enim post primam granorum sex in-spersionem mitior, non prius sublatus est, donec per quinque insequentibus dies quadraginta hujus remedii grana sensim adhibita fuissent. Vitio diaetae commisso, post aliquot dies iterum reversa est. Externus chinii sulphurici usus repetitus nihil praestitit, dosibus autem granorum duodecem ad quindecim intus administratis valetudo integra rediit. Martinus jun. febres intermittentes typi diversi ita sanavit, ut chinium sulphuricum loco corporis excoriato admoveret. Eventus praeter opinionem lactus exstitit, tenacissimae enim febres interdum granis aliquot semel adhi-

(75) Lembert. l. c. p. 98.

bitis facili negotio brevique tempore cesserunt. Lesiorius ajt, plures febres intermittentes chinino sulphurico ad cutem denudatam adplicato facile cessisse. Wescheus utrumque sal dosibus variis granorum 3. 4. 5. in usum vocans plures febres varii typi ita sanavit, ut paroxysmus proximus multo mitior accederet, dein sponte omnino cessaret: in tribus vero casibus, quorum in duobus quinque, in uno duodecem grana in duas divisa particulas frustra adhibebantur, sanatio demum aegris a domiciliis humidis remotis, internum usum sequebatur. Lehmann octo citat breves observationes de externa chinini sulphurici et muriatici applicatione; eventus partim lactus partim infaustus exstitit. Secundo in exemplo grana chinii muriatici bis tria, tertia vice duo gingivis infricata, febrem sustulerunt quotidianam; in quinto eadem dosis loco excoriato regionis epigastricae, in sexto grana octo eidem regioni uno impetu, in octavo grana quatuor bis regioni dietae inspersa, in septimo chinii sulphurici grana quatuor bis ventriculi regioni imposita, febres depulerunt tertianas; in primo tertio quartoque exemplo irrita fuit adplicatio. A. L. Richter us utroque sale ad febres varii typi fugandas, feliciter usus est chinio sulphurico ad granum unum regioni epigastricae ab epidermide denudatae admoto, jam effectus in pluribus febribus vidit, minus tamen efficax chinium muriaticum se praestitit. Aequae summo successu Gerhardus, Christianus, Berndtius, Julliardus, Raciborski, Bouillaudius aliique chininum contra hunc morbum adhibuerunt.

2) *Hemicrania* ⁽⁷⁶⁾.

Quae per integrum decennium ab hora matutina quinta ad meridiem, supra dextrum oculum saevit, sex granis

⁽⁷⁶⁾ Lambert. 1. s. c. p. 104.

chinini sulphurici corio nucliac inspersis a Lembroto remota fuit.

3) *Cholera asiatica* (77).

In tam rebelli morbo quoque successu felici adhibitum fuit chinium sulphuricum, eum in modum, ut quatuor vesicatoria; duo cruribus duo vero brachiis applicita, unguento ex drachmis butyri sex et granis chinii sulphurici quindecim confecto, ter vel quater in diem deligarentur, interea synapismi plantis pedum subijciebantur et glacies interne porrigebatur.

C. ANTISPASMODICA.

I. MOSCHIUS.

Effectus quos applicatio externa moschi profert, parum adhuc sunt dilucidati. Lembrotus diaphoresin excitatam tubi intestinalis renunqque secretionem alteratam ab eo vidit.

1) *Asthma*.

grave a Lembroto sanatum, quod cum post internum usum granorum sex moschi cum julep conjuncti, haud plenarie debellatum fuisset; idem, vesicatorio in brachium applicato, demtaque vesicula octonis diebus grana sex moschi inspersit, asthamaque brevi post evanuit. Lesiorius moschi efficaciam in spasmos et catarrhum suffocativum observavit, at singularia ejus rei momenta haud explicuit.

II. TINCTURA ASAE FOETIDAE.

bis a Lembroto tentata fuit, in altero casu (78) sola adhibita fuit, in

(77) Archives générales Novembr. 1853.

(78) Lembro I. s. c. p. 111.

1) *Neuralgia frontali.*

pertinaci videlicet, quae cum varia remedia frustra in usum vocata fuissent, morphio acetico a grano dimidio ad duo sensim vesicatoriis applicito modo per nyctemerum sedata fuit. Revertente vero illa simul cum variis hystericis symptomatibus, guttae tincturae asae foetidae decem, vesicatorio mane et vespere instillabantur, unde mox fugabantur symptomata omnia, levi dilaccratorio sensu in regione temporali excepto qui triginta guttis adhibitis octiduo evanuit. In altero vero contra

2) *Rheumaticum*

humeri dolorem, guttae quindecim summo successu per octo dies adhibitae fuere, sed notandum est, eas cum grano acetici morphii fuisse conjunctas.

III. FLORES ZINCI

a Hoffmanno ter tentati sunt in febre videlicet apud infantem cum spasmodicis contractionibus conjuncta in epilepsia pueri decem annos nati, atque in juniore epileptico, sine tamen successu.

D. EXPECTORANTIA.

I. KERMES MINERALE.

Teste Lembro kermes effectum localem exsцит irritantem, bronchia excitat, tussim auget, expectorationem promovet, soepe colicas affectiones provocat ut drastica. In catarrhis gravibus kermes feliciter se adhibuisse refert Lembro et Lesorius. Bono quoque cum successu Magnus et Rombergus

II. SULPHUR AURATUM ANTIMONII

adhibebant, amplius tamen observationes hujusce remedii haud afferentes.

E. EMETICA.

I. TARTARUS STIBIATUS

raro tantum endermatice adhibitus est, nec de effectibus ejus consentiunt medici. Illum localem Lemberthus admodum irritantem esse fere intolerabilem dicit; jam unum ejus granum alvi dejectiones et sudores universales excitavit, vomitum vero nunquam. Gendrinus quidem vomitum ex unguento stibiato ita praeparato, ut tartarus emeticus prius in aqua solutus esset quam axungiae commisceretur, regioni epigastricae infricato exoriri animadvertit; interea nec A. L. Richterius nec alii in pluribus casibus, qui vesicatoria unguento stibiato deligata videre, ne semel quidem vomitum observaverunt.

1) *Erysipelas Faciei.*

Lemberthus feliciter in hoc morbo tartarum stibiatum endermatice adhibuit. Femina enim trium vel viginti annorum phthisi pulmonali laborans correpta est faciei erysipelate cum gastricis affectionibus complicato: altero morbi die grana duo tartari stibiati inspersa sunt loco vesicatorii ope excoriato, quo facto, diuresis, sudores copiosi, promoti sunt; nulla vero intestinorum irritatio neque nausea apparuit, postero die aegrotata multum sensit levaminis lingua pura facta, ciborum appetentia rediit, quamobrem tartari stibiati usus haud repetebatur. Lesiorius qui caeterum nihil de remedii hujusce usu affert, in morbis qui diaphoresim exigunt feliciter se illud adhibuisse narrat.

II. EMETINUM.

Perraro endermatice adhibitum fuit. Gehrardus quidem post decem illius remedii grana vesicatorio regionis epigastricae inspersa, vomitum vehementem exoriri se observasse, refert. Magendie quoque emetinum cuicumque corporis parti adplicetur, facile absorberi contendit. A. L. Richter tamen ex undecem casibus in quibus grana tria ad viginti aucta adhibuit, modo in singulis vomituritionem levem, nunquam vero vomitum provocatum vidit.

F. DIURETICA.

I. SCILLA.

Pulvis radicis et extractum adhibita fuere, pulvis autem aut solus inspergitur aut cum adipe nonnihil miscetur, dosisque ejus unius vel trium granorum semel, bis vel ter, quotidie vesicatorio applicatur. Simili modo extractum semel quotidie adhibitum.

Effectus locales utriusque sunt valde irritantes imprimis autem extracti; quod, teste Lembro (79) tussis vehementiam demulcet, spula promovet, se et excretiones adauget, resolvit; his ingentes extravasationes (de vastis epanchemens) eo resolutas esse tradit.

Doses administravit granorum sexdecem, in loco vero excoriato cui applicabatur, dolorem acerbum intulit. Ballys (80) disserens de medicaminum adplicatione cuti denudatae, extractum scillae inquit hac ratione adhibitum effectum intense diureticum diaphoreticum et expectorantem

(79) Idem l. c. p. 122.

(80) Revue medicale 1827 Avril. v. Mecker's Annalen 1827 Novembr. S. 563.

Magnusson prosperos effectus ex dosi longe minori se animadvertisse dicat.

Effectus, quos producit locales sunt acerbissimi dolores, qui per decem vel quindecim minuta interdum per dimidiam horam durant, haud raro adeo vehementes ut necesse sit ab usu eorum abstinere: paucis diebus praeterlapsis, vesicatorium in suppurationem transit et post duodecem demum vel quatuordecem dies exsiccatur. Universales fere idem sunt ac qui in usu interno cernuntur, nam in systemate vasorum efficaciam exerit deprimentem, secretionem urinae adauget, eodemque tempore absorptionem serosorum extravasatorum promovet, quae omnia per plures dies apparent; licet remedium non amplius adhibeatur.

1) *Hydrothorax.*

Magnusson ⁽⁸²⁾ qui omnia de hoc morbo habuit certa criteria haud exiguos effectus post digitalem endermaticae adhibitam se vidisse affirmat. Dosis autem exigua erat, cum primum quartam grani partem singulis diebus bis adhiberet deinde usque ad duo grana eam auget; tum morbus qui internis remediis adhibitis frustra antea tractatus erat, hebdomadibus quinque praeterlapsis, ita quidem imminutus, ut dyspnoea aliqua excepta, omnia symptomata plane evanuerint, sed cum remedium per paucos dies sepositum esset, omnia symptomata redierunt. Hasseus ⁽⁸³⁾ id remedium in

2) *Ascites*

regione lumbali ab epidermide denudata adhibuit dosinque ab uno scrupulo ad dimidiam drachmam auxit, at propter vehementes dolores locales, quanquam diuresis valde pro-

⁽⁸²⁾ Diss. p. 28.

⁽⁸³⁾ Diss. G. H. Richter p. 50.

mota, post paucos dies seponere coactus est. Recentiori tempore ad

3) *Febres intermittentes.*

sanandas, endermaticum digitalis usum interno conjunxit Bouillaudius (84). Hoc modo quinque tertianas, decem granis interne porrectis, eademque dosi vesicatorio hypochondrii sinistri insperso, mox lenuisse brevique fugasse dicitur.

G. PURGANTIA.

I. JALAPPA.

Secundum Gerhardum (85) Jalappa locum denudatum irritat tantum, quin absorbeatur. Resinae jalappae usum aequae sine fructu esse animadvertit A. L. Richter; hanc enim dosi granorum octo vel decem in tribus casibus regioni epigastricae inspersit, localemque tantum irritationem provocavit. Nihil quoque effecerunt decem grana extracti aloës conjuncta cum tribus resinae jalappae granis.

II. ALOË.

Hoc remedium loco denudato applicatum dolorem urentem provocat bonamque suppurationem, omnes quoque qui hoc medicamentum experiebantur de laxanti ejus effectu consentiunt, solo A. L. Richtero excepto. Lembertus (86) primus grana quinque vel decem hujus medicaminis prospere successu endermatice adhibuit ad obstipationem alvi tollendam, quae ab usu acetatis morphii orta erat, effectus autem nonnisi post horas aliquot cernebantur. Gerhardus

(84) Schmidt Jahrbücher 1826 II. 2 p. 185.

(85) Behrend Allgemeine Repert. Juli 1851.

(86) Lembert. Essai. . . p. 60—76.

hocce remedium inter optima numerat, quae endermaticae methodo conveniunt, cum facile sit ad solvendum eandemque dosin granorum scilicet decem, externo ac interno usui sufficere refert. Hoffmannus pulverem extracti aloës aquosi dosi granorum duorum ad sex quinquies ad alvum obstipam movendam, quae post usum sulphatis morphii orta erat feliciter] adhibuit, inter quatuor enim et duodecem horas efficaciam vidit. Wiesbadius quoque refert, quatuor grana extracti aloës aquosi vesicatorio regionis hypochondriacae dextrae adhibita, in quodam ictero sine hepatis affectione felices produxisse effectus. Magnusson observavit ex granis quatuor excoarationi brachii inspersis, evacuationem alvi oriri, cumque hoc repeteretur, largam diarrhoeam sequi. His omnibus experienciis A. L. Richter us repugnat, in pluribus enim casibus a sex granis ad decem vesicatorio regione umbilicali inspergens, nullos effectus vidisse contendit.

III. CALOMELA. S

Calomela pura cuti excoaratae applicata post paucas horas cum sero exsudato crustam format siccam, absorptionem atque ulteriorem adplicationem impediendam, ideo axungiam uti Lembertus, vel sacharum pulveratum uti A. L. Richter us, addere suadent.

Effectus localis non nisi in ardore, raro hora dimidia diutius perseverante consistit. Universalis vero si dosis minor est, uti a decima sexta grani parte ad duo grana sensim elevata, calore cutis aucto, sudore, alvi urinaeque excretionem aucta, salivatione copiosa, tremore soepe formatione et spasmis manifestari Lembertus contendit. Ballyus primus fuit qui hoc medicamentum anno adhuc 1802 in Hispaniola insula contra febrem flavam endermati-

ce adhibuit et eventus exstitit lactissimus. Lemberthus contra syphilidem universalem ad grana duo calomela utebatur, effectus semper promptus, sed difficile diremtu fuit num curatio radicalis sit secuta. Rombergus grana tria cum optimo effectu in duobus aegris adhibuit, in quorum uno, paralgia per annum laborante, cum alvus quatrduo clausa esset, illa dosis vesicatorio ad ultimam dorsi vertebram applicato inspersa, unde sex horis praeterlapsis alvus largius quam unquam per totum morbi decursum secessit. Eodem successu in simili casu, hanc dosin saepius usurpavit Magnus et in alio aegro, ascite laborante, granis quatuor applicitis, tres quatuorve sedes virides provocavit et Hoffmannus hora jam et dimidia praeterlapsa, cum granum unum et dimidium vesicatorio regionis umbilicalis in infante, qui anasarca et ascite post scarlatinam laborabat erant inspersa, complures evacuationes alvi serosas esse exortas, refert.

IV. OLEUM CROTONJS

locum denudatum cui caute instillandum est magnopere irritat ita, ut secundum A. L. Richterum vesicatorium quodque modo quater usurpari possit; ardor enim exoritur mox gravissimus et inflammatio erysipelacea in ambitu vesicatorii late extensa. Quanquam Rayerus frequentes alvi evacuationes unam vel duas guttas corio denudato instillatam provocasse refert, alii tamen suis experimentis aliter edocti sunt, quod quoque e remedii natura et ratione agendi opinari licebat. Ita Cramer~~us~~ saepius illud experiens modo in uno aegro, duodecim horis post usum octo granorum praeterlapsis, aliquot sedes provocari animadvertit, et A. L. Richter~~us~~ in duobus guttas quatuor vj. vij. x. vesicatorio abdominis, in duobus aliis iij. v. vij. x. bubonibus

suppurantibus applicans, nullum observavit effectum, in quinto vero in quo, ulceri pedis puro j. jv. vj. viij. adhibitaerant guttae post ultimam dosim alvus bis aperta fuit.

addenda.

Praeter dicta remedia, plura alia, uti inter purgantia extr. colocynthidis compositum, elaterium ab A. L. Richtero, rheum a Gerhardo, camphora et castoreum ad spasmos sedandos a Lembroto in usum vocata sunt, prolixius autem de his non disseruerunt, quatenus nondum satis crebro a se adhibita fuisse profitentur.

T H E S E S

OPONENTIBUS:

S. S. Wróblewski, Med. Dre.

J. B. Bobrzyński, Med Dre. et Adj. C. M.

A. C. Cybulski, Med. Dre. Medic. Assis. in Nosoc. S. Lazari.

Die Mensis Julii, Anno 1858 defendendae.

1. Methodus Endermatica in quibusdam morbis interno medicamentorum usui praeferenda.
 2. Cutis resorptioni praest medicamentisque variis recipiendis idonea.
 3. Cucurbitae siccae viri absorptionem vulneri inserti cohibent.
 4. Mathesis medico perquam necessaria.
 5. Loca quae vegetationi plantarum maxime favent, vitae humanae infesta sunt.
 6. Somnus optimum anodynum.
 7. Aphorismus Hippocratis, dum morbi inhoant, si quid movendum, videatur move, anceps est.
 8. Nullum recens systema in medicina penitus rejciendum.
 9. Exercitium facultatum mentis in juventute, exercitio virium physicarum postponendum.
-

BIBLIOTEKA
AKADEMII MEDYCZNEJ
W LUBLINIE

05340

